

Przegląd wybranych czasopism zagranicznych

José Vida Fernández, *Artificial Intelligence in Government: Risks and Challenges of Algorithmic Governance in the Administrative State* (Sztuczna inteligencja w rządzeniu. Ryzyka i wyzwania algorytmicznego zarządzania w państwie administracyjnym), „Indiana Journal of Global Legal Studies” 2023, vol. 30, no. 1, s. 65–95, <https://doi.org/10.2979/gls.2023.a886163>

Jednym z zagadnień wzbudzających wiele emocji w debacie publicznej ostatnich miesięcy jest wykorzystanie sztucznej inteligencji (*Artificial Intelligence* – AI) w różnych obszarach, z uwzględnieniem szans i wyzwań, które takie działanie ze sobą niesie. Dyskusja ta wybrzmiewa także w debacie naukowej w obszarze prawa, aczkolwiek, jak zauważa autor prezentowanego artykułu, większość tych analiz koncentruje się na prawnych aspektach wykorzystania AI w sferze prawa prywatnego, natomiast mniejsze jest zainteresowanie badaczy jej wpływem na sferę publicznoprawną.

Artykuł stanowi częściową odpowiedź na ten specyficzny niedosyt badań, przy czym dąży do dość kompleksowego ujęcia problematyki, omawiając prawne implikacje wykorzystania AI w obszarze władzy ustawodawczej, wykonawczej oraz w sądownictwie. Ponadto, autor dostrzega, że chociaż każde państwo zmuszone jest konfrontować transformację cyfrową z własną tradycją konstytucyjną i administracyjną, to istnieją pewne wspólne wyzwania związane z wykorzystaniem AI w sferze prawa publicznego, które można uznać za kwestie globalne. Dlatego też celem swej pracy czyni zidentyfikowanie tych problemów poprzez analizę porównawczą tego zjawiska w Stanach Zjednoczonych (USA) i Unii Europejskiej (UE). Artykuł nie jest natomiast próbą znalezienia rozwiązań poszczególnych problemów, gdyż w ocenie autora nie są one wystarczająco dobrze zdefiniowane, aby można było przejść do tego etapu.

Punktem wyjścia rozważań jest omówienie procesu zachodzącego w sferze cyfryzacji, który autor określa jako „nową erę w cyfryzacji”: przejście od idei *e-governement*, a więc sprawowania władzy z wykorzystaniem technologii informatycznych (w szczególności internetu) do idei *i-gouvernement*, która obejmuje także użycie narzędzi sztucznej inteligencji. Wyjaśnia następnie, czym w istocie jest AI, czyniąc to w sposób przystępny dla niespecjalistów w dziedzinie informatyki, koncentrując się przy tym na podejmowanych próbach zdefiniowania tego pojęcia w przepisach prawa. W dalszej kolejności prezentuje aktualne, już funkcjonujące w praktyce sposoby wykorzystywania AI przez władze publiczne. Zauważa przy tym, że sztuczna inteligencja rozprzestrzeniła się w sektorze publicznym „w bardzo fragmentaryczny i niesystematyczny sposób”, choć z drugiej strony jej wykorzystanie w tym kontekście „nie jest poza prawem, ponieważ jest klasyfikowane zgodnie z istniejącymi przepisami”. Autor prezentuje zatem te ramy prawne w kontekście prawa USA oraz UE, stwierdzając, że w USA „nie ma kompleksowego prawodawstwa federalnego

dotyczącego sztucznej inteligencji jako całości”, podobnie jak w UE, choć pojawiają się już „bardzo istotne propozycje”. Na poziomie krajowym (w państwach członkowskich) regulacje w zakresie wykorzystania AI są ocenione jako „bardzo rozdrobnione i słabo rozwinięte”.

Autor zarysowuje ryzyka i zagrożenia, które niesie za sobą korzystanie z AI przez władze publiczne. Wśród pilnie potrzebnych działań wskazuje sprecyzowanie, w jaki sposób sztuczna inteligencja jest i może być stosowana w funkcjach rządowych, a w dalszej kolejności przeanalizowanie: relacji człowiek–AI w podejmowaniu decyzji administracyjnych; kwestii transparentności w tym procesie (w szczególności w zakresie dostępu do danych leżących u podstaw danego rozstrzygnięcia); problemu uzależnienia od podmiotów zewnętrznych będących dostawcami rozwiązań AI; zagadnień odpowiedzialności za decyzje i nadzoru nad wykorzystywaniem sztucznej inteligencji. Celem tych działań ma być zapewnienie ich zgodności z prawem i poszanowanie dla wartości konstytucyjnych.

Autor konkluduje, że wykorzystanie sztucznej inteligencji w rządzeniu państwem „zmienia zasady gry”, a „kluczowym obszarem debaty publicznej i badań akademickich jest dostosowanie istniejących zasad prawa administracyjnego i konstytucyjnego do nowego pola gry”. Na koniec formułuje swoistą przestrożę: „Musimy być czujni na tę transformację i na czas przyjąć niezbędne środki. W przeciwnym razie możemy wkrótce znaleźć się w pułapce racjonalności algorytmów i zatęsknić za ludzką arbitralnością”.

*Agnieszka Narożniak**

<https://doi.org/10.14746/spp.2024.1.45.10>

* WSB Merito University in Poznań | Uniwersytet WSB Merito w Poznaniu, Polska, <https://orcid.org/0000-0002-3091-9849>, e-mail: agnieszka.narozniak@merito.pl.